

گفتگو

eghtesad@etemadnewspaper.ir

توسعه

یادداشت

شرایطی برای ورود به تجارت جهانی

احمد رمضانپور

نیز غیر قابل دسترسی می‌مانند چه برسد به توقیف ایران در تجارت جهانی. بعد از این مقدمه به عنوان اصل بدیهی ورود ایران به بازارهای بین‌المللی باید به توانایی‌های ایران در این حوزه اشاره کنیم. ایران در دو بخش نفت و صادرات مواد غیرنفتی از پتانسیل بالایی برای تجارت برخوردار است. با آنکه بیشترین پتانسیل ایران در بخش نفت، گاز و مواد معدنی است اما توانایی‌های فوق‌العاده‌یی نیز در حوزه صادرات غیرنفتی دارد. به عنوان مثال صنعت گردشگری می‌تواند یکی از پردرآمدترین بخش‌های اقتصادی ایران شود و سهم قابل ملاحظه‌یی در بازارهای جهانی ایفا کند. همین‌طور است توانایی ایران در بخش خدمات فنی مهندسی. یا در کشاورزی که تجربه دهه‌ها فعالیت در این حوزه می‌تواند راهگشای اقتصاد ایران باشد و محصولات غنی کشاورزی کشور بازار خوبی در کشورهای مختلف پیدا کنند و ایران یکی از فعال‌ترین کشورهای دنیا در حوزه تجارت محصولات کشاورزی باشد؛ محصولاتی از قبیل پسته، زعفران و حتی صنایع دستی مانند قالی و فرش. اما برای حضور قوی در بازارهای خارجی باید در وهله اول زیرساخت‌ها و پایه‌های اقتصادی تقویت شود. به عنوان فردی که سال‌ها در کمسیون برنامه و بودجه مجلس بودم و بر تنظیم بودجه کشور نظارت داشتم، می‌گویم که در ایران بیش از ۸۰ درصد بودجه براساس نفت بسته می‌شود. شاید در آمارها رقم ۵۰ درصد عنوان شود و مسوولان اذعان کنند نیچی از بودجه از راه مالیات و صادرات محصولات غیرنفتی و بخش‌های دیگر تامین می‌شود اما وقتی دولت‌ها نمی‌توانند تمام این ۵۰ درصد را از این راه‌ها تامین کنند ناچار می‌شوند دوباره از حساب‌های نفتی مانند صندوق ذخیره یا صندوق توسعه و تعاون برداشت کنند و به این صورت نفت سهم عمده تامین بودجه کشور را برعهده می‌گیرد. بنابراین ما ابتدا باید این معضلات را حل کنیم و از آن هم مهم‌تر باید به فکر سیاست خارجه‌مان باشیم. موفقیت ایران در بازارهای خارجی و تجارت جهانی به تعامل سازنده‌مان با دنیا بستگی دارد. تا تحریرها قطع نشود تا مسائل منطقه‌یی حل نشود ما نمی‌توانیم نه تنها در تجارت جهانی که در حل معضلات اقتصادی داخلی نیز موفق شویم. پس باید بدانیم که هر راهی به جز تعامل با دنیا برای شکوفایی اقتصادی کشور، راهی غلط و گمراه کننده است. خلاصه آنکه راه حل ایران برای ورود به بازارهای بین‌المللی و شکوفایی اقتصادی در برقراری امنیت اقتصادی داخلی، امنیت سیاسی و امنیت منطقه‌یی نهفته است و تا زمانی‌که زمینه برای جذب سرمایه‌گذاران مطمئن خارجی، تنش‌زدایی از روابط بین‌الملل، وفاق ملی سیاسی و فروکش کردن آتش جنگ در کشورهای همسایه فراهم نشود موفقیت ایران در تجارت خارجی دور از ذهن خواهد بود.

نگاه

اجرای اصل ۴۴مقدمه ورود به تجارت جهانی

□ دکتر حمید علیپور/

کشورهای ضعیف‌تر از ایران نیز وارد بازارهای جهانی شده‌اند و اتفاقاً موفق نیز بوده‌اند اما ایران با مزیت‌های نسبی که دارد هنوز نتوانسته در تجارت جهانی عملکرد مناسبی داشته باشد. جالب آنکه مزیت‌های نسبی ایران در عرصه تجارت جهانی، نه فقط کالاها یعنی که در قضا کالاها غیرنفتی نیز هستند. کالاهایی که در دو حوزه کشاورزی و صنعت از ظرفیت بالایی برای ورود به عرصه صادراتی بازارهای جهانی برخوردار هستند. کافی است نیم‌نگاهی داشته باشیم به محصولات غنی کشاورزی کشور. به عنوان مثال چای ایرانی که یکی از مرغوب‌ترین چای‌های دنیا است نه تنها راهی به بازارهای دنیا بیادناگره است که به خاطر سومعدیریت و مسائل عدیده دیگر در انبازهای داخلی در حال پوسیدن است. در حالی که می‌توان با مدیریت درست و برنامه‌ریزی دقیق این محصول را با قیمت مناسب در بازارهای جهانی به فروش رساند. برنج محصول دیگر بخش کشاورزی ایران است که می‌تواند درآمد بالایی را در بازارهای بین‌المللی برای کشور کسب کند. برنج ایرانی از کیفیت بالایی برخوردار است و از این رو می‌توان آن را با قیمتی بالا در دنیا به فروش رساند. محصولی که به خاطر کیفیت برترش نسبت به همتایان هندی و پاکستانی‌اش طبیعی است از قیمت بالاتری نیز برخوردار باشد. جهانیان می‌توانند از برنج ایرانی لذت ببرند و ایرانی‌ها نیز می‌توانند برنج شمال ایران را با قیمت بالا در دنیا بفروشند و برنج خارجی را با قیمت بسیار پایین‌تر برای مصرف بخشی از مردم داخل بخرند. به این صورت تولید برنج در ایران بالا می‌رود و رونق می‌گیرد. همان کاری که در صنعت فرش نیز انجام گرفت و باید بهتر و بیشتر به انجام برسد. فرش ایران در دنیا و مشخصاً در آلمان حرف اول را می‌زند و بیشترین خرید را دارد با آنکه بسیار گران‌تر از همتایان خارج‌اش است اما فرش‌های به ظاهر زیبا و در عین حال ارزان خارجی نتوانستند بازار جهانی فرش ایرانی را از آن خود کنند. همین طور است توانایی کشور در محصولات دیگر کشاورزی و صنایع دستی مانند زیتون و خرما و گلیم و قالی. بنابراین باید این فکر را به کنار نهیم که برای حمایت از محصول داخلی مرزها باید بسته شود و محصول در داخل به فروش برسد. در حوزه صنعت نیز ایران از توانایی بالایی برخوردار است. همین ۶، ۵ پیش سال ایران، اتوبوس و خودرو به برخی کشورهای خارجی صادر می‌کرد و حتی در صادرات پتخمال و ماشین لباسشویی نیز فعال بود اما به خاطر تحریم‌ها بازارهای خارجی زیادی را از دست داد. ایران در حال تبدیل شدن به یک کشور نیمه صنعتی بود و همچنان نیز می‌تواند این راه را ادامه دهد. برای ادامه این مسیر نیز از مشکلات سیاسی و تحریم‌ها بگذریم، یکی از راه‌حل‌های دیگرش اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی و رشد خصوصی‌سازی است. ما باید فرآیند رقابت مکانیسم بازار را فعال کنیم و دولت نیز باید در قدم اول ورود به تجارت جهانی را نظارت کند. دولت باید برای فعال کردن رقابت مکانیسم بازار به سیاست‌های پیش‌بینی شده در برنامه توسعه پنجم عمل کند و درصورت اجرای این برنامه است که ورود ایران به بازارهای جهانی با موفقیت روبه‌رو خواهد شد.

✽استاد اقتصاد دانشگاه

دیدگاه

تعطیلی پروژه‌های عمرانی به بهانه تورم

□ سید محمد حسین میرمحمدی/

تدبیر اقتصادی دولت در این شش ماه اعمال سیاست‌های انقباضی بوده که در جهت کاهش تورم تا حدودی تأثیر گذار بوده است، ولی برای سال آینده باید کاری کرد که رونق به تولید باز گردد و برای این کار نگاه دولت باید حد وسط بودجه انقباضی و انبساطی باشد. توصیه می‌کنم با توجه به معضل رکود تورمی که امروز تورم تمام پروژه‌های عمرانی تعطیل شود و پروژه‌های بالای ۵۰ درصد باید به تأمین تورم تسرع شود. تورم تورم و به تبع آن رکود در اقتصاد شد. در حال حاضر راه‌مقابله با این شرایط اتخاذ سیاست‌های بودجه‌یی معتدل است. نباید به بهانه تورم تمام پروژه‌های عمرانی تعطیل شود و پروژه‌های بالای ۵۰ درصد باید تأمین اعتبار شوند. باید با حمایت از تولید به مقابله با این شرایط رفت و نقدینگی به سمت تولید هدایت شود. کم کردن از هزینه‌های دولت درست است که تورم را تا حدی کاهش می‌دهد، ولی رکود را در پی دارد که به مراتب خطرناک‌تر از تورم است.

چگونه موانعی بر سر راه توسعه یافتگی ایران قرار دارد؟

ایران از مشکل بسیار مشهود منابع رنج می‌سرد. افزایش بهره‌برداری از منابع طبیعی که سبب کاهش در دیگر بخش‌های مولد می‌شود. ما متأسفانه دارای اقتصاد یک بخشی بوده و بنابراین مستعد به داشتن مشکلات بیشتر در زمان تحریم‌ها هستیم. ما نیاز داریم تا با ایجاد امکانات و سرمایه‌گذاری در بخش‌های دیگر انگیزه ایجاد کنیم. این لزوماً نباید در تولید باشد بلکه می‌توان این هدف را در بخش کشاورزی شروع کرد، همان بخشی که ما در حال از دست دادن سلطه خود بر آن هستیم. من اعتقاد دارم که نوآوری، کلیدی است که می‌تواند به افزایش رشد اقتصاد در ایران کمک کند.

■ **ایران با آنکه زمین‌های حاصلخیزی در شمال و بخش‌های مرکز دارد اما صنعت کشاورزی‌اش رو به نابودی است و به خاطر استفاده بی‌برنامه از آب، سفره‌های زیرزمینی و منابع آبی کشور را نیز خشکانیده، یعنی به جای سود، ضرر هم داشته است. همچنین کشاورزان به خاطر نبود خریدار و بازار مناسب زمین‌هایشان را تغییر مقصد شهرها ترک می‌کنند. ایران چگونه می‌تواند به توسعه کشاورزی برسد؟ آیا می‌تواند از تجربه کشورهای پیشرفته‌یی مانند هند و برزیل و چین استفاده کند؟**

متأسفانه موفقیت کشاورزی و توسعه روستایی در ایران همان‌طور که شما گفتید خیلی خوب نیست. شمال ایران به برنج با کیفیت و معروفش شناخته شده است، اما آنگاه می‌آیند و برنجی با کیفیتی پایین استفاده‌کنند؟

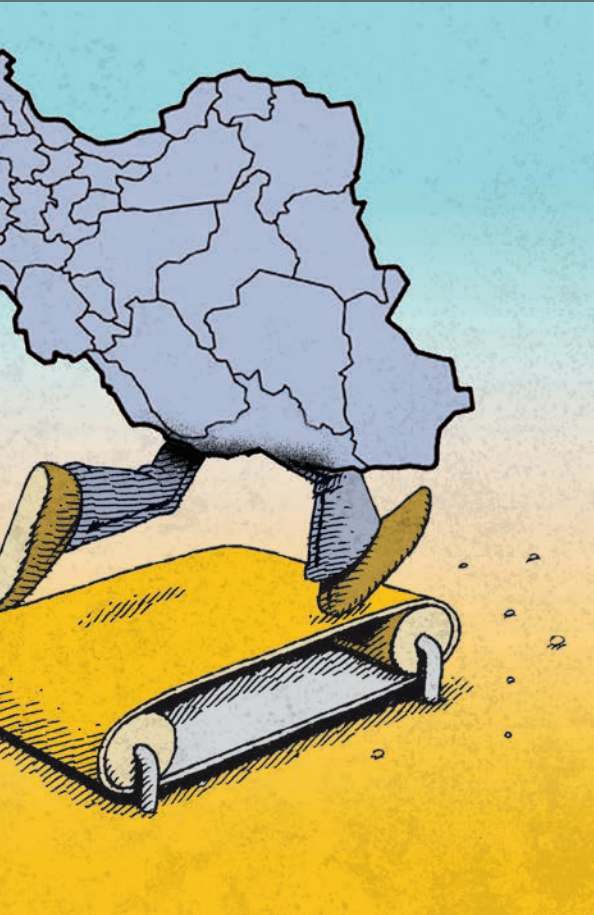
یادداشت

□ نیما صائب /سازمان تجارت جهانیگسزارش سالانه‌اش با بررسی معیارهای آزاد و پتخمال و ماشین لباسشویی نیز فعال بود اما به خاطر سرمایه‌گذاری گرفته تا مصرف در ۱۸۵ کشور جهان، آزادترین اقتصادهای دنیا در سال ۲۰۱۳ از اعلام کرد که برای توسعه‌یمن سال متوالی، هنگ‌کنگ در صدر این فهرست قرار گرفت و بعد از آن نیز سنگاپور؛ هر دو از جنوب شرق آسیا.

✽هنگ‌کنگ:پهشت‌سرمایه‌گذاران

۱۹ سال آزادترین اقتصاد دنیا بودن بی‌دلیل نیست. هنگ‌کنگ امروزه به عنوان پیشرفته‌ترین مرکز مالی جهان شناخته شده است و حتی بالاتر از ایالات متحده آمریکا.دلیلش هم در گزارش مجمه جهانی اقتصاد، نظام خدمات مالی هنگ‌کنگ در عرصه عمومی و اولیه سهام شرکت‌ها و ارائه بیمه است.

هنگ‌کنگ هم‌اکنون مرکز بازرگانی دنیاست و ارتباطی قوی با سرزمین مادری‌اش یعنی چین دارد. ارتباطی که منجر به سرمایه‌گذاری ۴۵ درصدی هنگ‌کنگی‌ها در چین و ایجاد ۱۰ میلیون شغل در این کشور شد. چشم‌بادامی‌ها البته رمز موفقیت‌شان در بازاریابی قوی و در نتیجه فروش و بخش قوی کالاهایشان نهفته است. هنگ‌کنگی‌ها مرزهای خود را به سوی همه بازداشت‌اند

بررسی توانایی‌های ایران در اقتصاد جهانی در گفت‌وگو با دکتر علیرضا نقوی

تجارت آزادپیش شرط رشد اقتصادی است

□ **بابک مهدی‌زاده/دکتر علیرضا نقوی، فارغ‌التحصیل دانشگاه دولین است و تحقیقات زیادی در حوزه تجارت بین‌الملل انجام داده است. او اکنون استاد یار دانشگاه بولونیا ایتالیااست و اقتصاد تدریس می‌کند. با او درباره توسعه در ایران گفت‌وگو کردیم. گفت‌وگویی که از موانع توسعه یافتگی ایران شروع شد، به پتانسیل‌های ایران در**

■ **منظور از بهبود نهاده‌ها چیست؟ منظور تان کدام نهادهاست؟ و از چه طریق می‌توانیم این کار را بکنیم؟**

اول از همه، دولت جدید‌ما در یک چنین محصولات ارزانی، توجه بیشتری به کشاورزان خودمان داشته باشیم. در غرب که از هر نظری صنعتی شده است اما بخش کشاورزی هرگز با مشکل مواجه نمی‌شود حتی اگر بخش کشاورزی دیگر آن فواید نسبی نسبی برای راه نداشته باشد. حتی امروزه، کشاورزان در امریکا و اروپا مقدار بسیار بزرگی بارانه دریافت می‌کنند تا قادر باشند با واردات کشاورزی (محصولاتی سازمان تجارت جهانی هر کشوری باید در هر صورتی این حقوق (IPRS) را به رسمیت بشناسد. با انجام چنین چیزی نه تنها ما سرمایه‌گذاری خارجی بیشتری را جذب می‌کنیم بلکه انگیزه‌های لازم برای نوآوری و خلاقیت توسط نیروی ماهر و با استعدادی که در کشور وجود دارد ایجاد می‌کنیم. وقتی کشوری نتواند فضای کافی و مناسب برای نیروهای ماهر و با استعداد جهت نوآوری و فعالیت‌های خلاقانه ایجاد کند، هیچ کسی نمی‌تواند چنین فضایی را در جهت شکوفایی و نوآوری مطلوب بداند.

مدت در اقتصادمان است اما ما نمی‌توانیم بلافاصله شرکت‌های چند ملیتی‌ریا به مراکز توسعه و تحقیقی در ایران جذب کنیم. البته این سیاست یعنی جذب شرکت‌های چند ملیتی در روند توسعه یافتگی در کشورهای مانند چین و هند اتفاق افتاده است اما در آن کشورها امکان اگر چه نوآوری کلید موفقیت طولانی مدت در اقتصادمان است اما ما نمی‌توانیم بلافاصله شرکت‌های چند ملیتی‌ریا به مراکز توسعه و تحقیقی در ایران جذب کنیم. البته این سیاست یعنی جذب شرکت‌های چند ملیتی در روند توسعه یافتگی در کشورهای مانند چین و هند اتفاق افتاده است اما در آن کشورها امکان

■ **علاوه بر بخش کشاورزی آیا ایران می‌تواند با توجه به پتانسیل‌هایش در تجارت بین‌الملل به موفقیت برسد و اقتصادی به دور از وابستگی به نفت داشته باشد؟**

باز دیگر بودن یا نقش داشتن در تجارت امروز بین‌المللی بدون شرکت در سیستم تجارت جهانی خیلی مشکل است. تجربه‌ها در دهه‌های گذشته نشان داده است که تجارت آزاد پیش شرطی است برای رشد سالم یک اقتصاد. ایران باید اعتماد جامعه جهانی را به دست بیاورد. در این صورت وارد شدن در سازمان تجارت جهانی می‌تواند سبب افزایش قابل ملاحظه‌ای در اقتصادش شود. برای انجام چنین چیزی و دادن انگیزه لازم برای نوآوری در یک ملت، ما نیازمند این هستیم تا نهادی‌مان را بهبود بخشیم تا به اجرای حفاظت حقوق مالکیت عقلانی قادر باشیم.

✽استاد اقتصاد دانشگاه

✽استاد اقتصاد دانشگاه

نگاهی به دو کشور آسیایی موفق در تجارت جهانی توسعه آزاد

۱۵۰ بانک برتر دنیا هستند. و صنعت در کمترین زمان ممکن تبدیل به چهارمین مرکز اقتصادی دنیا شد. شروع پروژه توسعه سنگاپور به نوامبر ۱۹۹۰ برمی‌گردد که بیشترین توجه این برنامه منکی به توسعه منابع انسانی بود. توجه مقامات این کشور به نیروی انسانی باعث شده که سنگاپور، بهترین نیروی کار شود و سنگاپوری‌ها نیز از بالاترین کیفیت زندگی در دنیا برخوردار شوند.

■ **سنگاپور: امریکای آسیا** نگاه بدین صورت سنگاپوری‌ها یا توسعه‌مانند انسانی خود به سراغ توسعه علمی، تکنولوژی و تحقیق رفتند و نتیجه‌اش رهنمون ساختن این کشور به سمت اقتصاد آزاد بود. نتیجه این برنامه تبدیل سنگاپور به دومین مرکز صادرات جهان بود و اکثر ا مرسوط به صادرات کالاها

ی الکترونیک و تجهیزات پزشکی می‌شد. اکنون میزان رشد تولید ناخالص سنگاپور ۹/۱ درصد است و بخش‌های اقتصادی خدماتی این کشور هم به ۷/۶ درصد رسیده است. واردات هم‌اکنون یکی از ثروتمندترین کشورهای دنیا و یکی از مراکز بزرگ تجاری داد و ستد کالااست. جالب اینجاست که این کشور مشکل از چند جزیره و لحاظ ذخایر معدنی کشوری

■ **ما شرایطی برای بهبود حفظ حق مالکیت عقلانی، سیستم آموزشی و شیوه‌های مدیریتی مهیا کنیم جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و برانگیختن حس نوآوری در ایران نیز مهیا می‌شود، با چنین شرایطی است که ما نشان خواهیم داد برای سرمایه انسانی مان ارزش قائلیم و از آنان در کشورمان بهره خواهیم برود. در این صورت ایرانیان بسیار کمی وجود خواهند داشت که مایل نباشند به کشورشان برگردند و آینده شان را در سرزمین بومی شان دنبال کنند**

شرایطی که برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی لازم است و در سوالات قبلی هم به آنها اشاره کردم- برای جذب ایرانیان ماهر ی که در حال حاضر در سراسر دنیا پراکنده شده‌اند نیز لازم است. با دادن مشوق‌های مادی و معنوی به مهاجران و ترغیب آنها به سرمایه‌گذاری و برگشت به ایران، مشکل فرار مغزها را می‌توان تبدیل به جذب مغزها کرد. در حال حاضر سرمایه‌های انسانی بسیاری در خارج از ایران وجود دارند که تاکنون از آشنایان استفاده نشده است. با کمک ایرانی‌هایی که در دنیا پراکنده شده‌اند می‌توان این مغزها را در داخل ایران و در مسیر موفقیت اقتصادی و رفاه کشور به کار گرفت.

■ **چگونه می‌توان شرایطی را مهیا کرد تا مغزهای ایرانی دوباره به ایران بازگردند و مانگار شوند؟**

ابتدا ما باید از کشوری مانند کره جنوبی درس بگیریم که بنا ایجاد مؤسسات و نهادهای و دادن یکسری تاوانست ایجاد کرده که برای برگشتن آنها را تشویق کند تا با دانشمندان و محققان داخلی و خارجی در راستای توسعه پایگی کشور فعالیت کنند. دوم، ما باید شرایطی را در کشور ایجاد کنیم تا ایرانیانی که دارای سرمایه‌های زیادی در سراسر جهان هستند را تشویق کنیم تا برای سرمایه‌گذاری داخل ایران به کشور برگردند. این شیوه باید به ایران داش ممتازی که آنها در طی این سال‌ها انتقال باید بک مثال معروف برای این شیوه طرح «لاک‌پشت‌های دریا» است که در چین اجرا شد و مهاجران چینی به کشورشان برگشتند و با خودشان حرفه، مهاجرت و سرمایه به داخل چین آوردند.

سوم هم تاکید دوباره من به ارتقای نقش سرمایه‌های مستقیم خارجی و تولید کسب و کار و اشتغال را به دست آورید. بدون آن شما به دام می‌افتید. با سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به توسعه‌های داخلی ممکن است از بازار خارج شوند. در این بین بهترین راه برای بقا و بهبود وضعیت این شرکت‌ها این است که چه از لحاظ تاکتیکی و چه از نظر شیوه‌های مدیریتی پیشرفته خیلی چیزها را از شرکت‌های چندملتی یاد بگیرند.

■ **علاوه بر جذب سرمایه‌گذاران خارجی چگونه می‌توانیم سرمایه‌های انسانی ایرانی خارج از کشور را به داخل جذب کنیم؟**

✽استاد اقتصاد دانشگاه

قابل تحمل است. این شرایط عالی، زندگی کردن را برای چهار میلیون سنگاپوری سهیل و خوشایند کرده است. به گزارش بانک جهانی درآمد ناخالص سرانه این سرزمین برابر با ۲۹ هزار و ۳۲۰ دلار در هر سال بوده است. طبق این گزارش در این کشور برای یک سرمایه‌گذاری و آغاز به کار اقتصادی خبری از کاغذبازی نیست و کل کار در عرض ۱۰۲ روز انجام می‌شود. درحالی که برای آغاز به کار در یک کشور جنوب شرقی آسیایی به طور متوسط باید ۱۷۷ روز وقت صرف کرد.

آری در اواخر سال ۱۹۵۰ بود که انجمن اقتصاد و بازرگانی سنگاپور تصمیم گرفت که به جای واردات، به امر صادرات بپردازد. بعد از موفق بودن این اقدام در سال ۱۹۶۵ و با جدا شدن از مالزی صنعتی‌سازی سنگاپور هم به سیاست صادراتی اضافه شد. از این رو درهای خود را به سوی سرمایه‌گذاران خارجی باز کرد و هجوم شرکت‌های چند ملیتی آغاز شد. ز این زمان تاکنون سنگاپور دومین کشور زیبای دنیا و دومین کشور آزاد اقتصادی دنیا شده است. کسانی که از مالزی به سنگاپور سفر کرده‌اند، خوب می‌دانند که تا چه اندازه فاصله نسبت بین سنگاپور و سایر کشورهای جنوب شرق آسیا. تعداد بالای خارجی‌های ساکن در سنگاپور این کشور را معروف به امریکای آسیا کرده است.

^[1] سید محمد حسین میرمحمدی/